

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД  
«Південноукраїнський національний  
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**



**МАТЕРІАЛИ**

**XI Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених**

**ОСВІТА ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ**

**ОДЕСА-2023**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД  
«Південноукраїнський національний  
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

**кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної  
діяльності**

**М А Т Е Р І А Л И**

**XI Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених**

**ОСВІТА ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ**

**(Одеса, 20-21 квітня 2023 року)**

**Одеса -2023**

УДК: 37+316.61

Освіта та соціалізація особистості. *XI Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених* (Одеса, 20-21 квітня 2023 р.) 103 с.

Рецензенти:

**Бойко Анжела Іванівна** – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософських і політичних наук Черкаського державного технологічного університету

**Халапсис Олексій Владиславович** - доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Дніпровського державного університету внутрішніх справ.

Збірник матеріалів Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Освіта та соціалізація особистості» вміщує матеріали, які досліджують освіту ХХІ століття, інновації та перспективи розвитку; стан та проблеми реформування системи української освіти; філософію освіти перед викликами сучасності; молодь в освітньому просторі: механізми соціалізації та самореалізації; соціальну адаптацію особистості в умовах суспільних трансформацій; ціннісні орієнтири та культурні практики особистості в українському суспільстві та розглядаються девіації та суспільні рухи у соціальному просторі сучасної України. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, здобувачів освіти.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

**Городнюк Людмила Степанівна** - здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ОНП Філософія, кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського (Одеса).

## **ВІДКРИТА ПІЗНАВАЛЬНА ПОЗИЦІЯ В КОГНІТИВНОМУ І ЖИТТЄВОМУ ДОСВІДІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ**

Допитливість і знаннелюбство - наймогутніші інструменти пізнання навколишнього світу. Ледве навівши фокус уваги, немовля пізнає те, що його оточує - з задоволенням і інтересом, за власним бажанням, не стримуючи і не приховуючи своєї зацікавленості.

Щирість і відвертість, в тому числі і в пізнавальній діяльності - досить чуттєві і вразливі властивості людини, які складно зберегти впродовж життя в активній соціальній і інтелектуальній взаємодії. В процесі зростання, виховання, вдалого чи невдалого співробітництва зі співучасниками свого життя, дитина, а згодом і доросла людина, або зберігають і примножують відкритість знанню, досвіду, або займають закриту пізнавальну позицію.

На мій погляд, головне завдання сучасної педагогіки - це здатність зберегти, примножити і розвинути пізнавальну зацікавленість людини, її знаннелюбство і, обов'язково, ту легкість і щирість, з якими в дитячому віці ми ставимо запитання, а в дорослому - часто втрачаємо ці якості, вдаємо із себе "всезнайок". Саме запитання, а не швидка відповідь на нього, саме пошукова невизначеність замість "швидкої" визначеності відкривають перед особистістю нові дослідницькі поля і велике різноманіття знання.

В сучасній епістемології та когнітивної психології *відкрита пізнавальна позиція* - це "особливий тип пізнавального ставлення до світу, коли індивідуальна умоглядність людини відрізняється варіативністю і різноманіттям суб'єктивних способів осмислення однієї тієї самої події, а також адекватною сприйнятливостю до незвичайних, у тому числі потенційно психотравматичних аспектів того, що відбувається" [2,3,9].

Відкрита пізнавальна позиція є частиною особистого *метакогнітивного досвіду людини* - усвідомлення і засвоєння характеристик власної пізнавальної сфери. Про її сформованість свідчить здатність чути і враховувати альтернативну думку, точки зору і погляди інших людей, оперувати різними категоріями і фактами, так само, як і застосовувати різні підходи до аналізу ситуації і прийняття рішень у власному житті, ґрунтовно підходити до будь-якої інформації - толерантно її сприймати і водночас серйозно ставитися до інформаційних джерел та їхньої якості, сприймати з певною *мудрістю* життєву драматургію в її навіть фантастичних проявах. На тлі сформованої пізнавальної позиції зазвичай розвинуте *дивергентне мислення* - здатність до пошуку і синтезування численних варіантів вирішення однієї і тієї самої проблеми, багаторакурсність світосприйняття [2,3,9].

Особистість з відкритою пізнавальною позицією володіє *комбінаторними властивостями інтелекту*. Їй притаманні виявлення і побудова численних зв'язків навіть там, де вони непомітні чи неможливі на перший погляд. Таким чином, вона - автор і співавтор власного життя, здатний сприймати різні сценарії і будувати сценарії, у неї завжди є варіанти пізнання ситуації, розвитку подій і власної участі у них.

Навпаки, особистість з *закритою пізнавальною позицією* стереотипно підходить до сприйняття, осмислення і рішення проблеми, специфічно і неадекватно - до незвичайних подій, здатних підірвати систему її консервативних, часто ортодоксальних уявлень, має нерозвинуте критичне мислення, не володіє варіативністю підходів як в перцептивному аспекті, так і в реакції на те, що відбувається. Закрившись власним світорозумінням від великого різноманіття життя, вона лишила себе різноманіття варіантів. Втрачаючи опору у вигляді своїх ментальних конструктів, така людина може втратити і життєвий фундамент. Відкрита і закрита пізнавальні позиції (в комплексі метакогнітивного досвіду) визначають *інтелектуальні стилі людини*, які сучасні гносеологи і когнітивісти тлумачать як "індивідуально-своєрідні способи постановки та вирішення проблем"[9].

#### Список використаних джерел

1. Pope R. R. [Human Nature and Culture: Selective Perception](#) (англ.). *POS 101 - Citizens & Governance*. Illinois State University
2. Гриньків А. Метакогнітивні дослідження в контексті освітніх інновацій. – Вища освіта України. – № 2 2016
3. Дейнека В.В., Боснюк В.Ф. Метакогнітивний контроль особистості як показник інтелектуального розвитку / Digital economy and digital society. Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts, Katowice School of Technology, Monograph 22, 2019. – P. 119-124.
4. Дружинин В. Н. Когнитивные способности. Структура. Диагностика. Развитие / В. Н. Дружинин. – СПб.: Питер. 2001. – 237 с.
5. Критичне мислення: комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни. [Електронний ресурс]: навч. посіб. / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Піхорович В.Д. – 66 с.
6. Лоарер Э., Юто М. Когнитивное обучение: история и методы / Когнитивное обучение: современное состояние и перспективы; под ред. Т. Галкиной, Э. Лоарер. М.: изд-во ИПРАН, 1997. С. 17-33
7. Мах Э. Познание и заблуждение. Очерки по психологии исследования / Э. Мах. — М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2003. — 456 с.
8. Нестерова Марья. Когнитивистика: истоки, вызовы, перспективы: монография – Сумы : Университетская книга, 2015. – 334 с.
9. Холодная М. А. Психология интеллекта: парадоксы исследования/ М. А. Холодная. – СПб.: Питер, 2002. – 272 с.